

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ: ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Для підвищення рівня медіаграмотності в Україні сьогодні активно застосовуються освітні програми, спрямовані на розвиток критичного мислення серед громадян різного віку. Наприклад, національний проєкт з медіаграмотності "Фільтр" за підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, організований за спільної підтримки координатора проєктів ОБСЄ в Україні [1] та Internews [2], реалізує масштабні заходи для навчання громадян, включаючи курси з медіаграмотності та національні тести для оцінки навичок громадян розрізняти та виявляти фейкову інформацію. Цей проєкт також охоплює і міжнародний досвід, орієнтуючись на успішні стратегії медіаосвіти, впроваджені в США та країнах ЄС, які продемонстрували, що навчальні програми в школах, ЗВО та серед дорослого населення здатні значно підвищити навички аналізу та критичного оцінювання інформації в медіа-просторі [3].

Програми для школярів часто включають інтерактивні методи навчання, що допомагає молоді краще розуміти механізми маніпуляції та структуру медіаконтенту. Наприклад, проєктом "Фільтр" для українських школярів розроблений навчальний посібник «Медіаграмотність під час війни» у співпраці з державними та міжнародними організаціями, він спрямований на підвищення критичного мислення у віці, коли діти особливо

вразливі до дезінформації [4]. Також розроблені програми для школярів, що містить навчальні модулі, які розкривають елементи пропаганди, принципи перевірки фактів та способи уникнення дезінформації, що є вкрай важливим в умовах війни. Це допомагає розвивати навички, які допомагають уникати деструктивного впливу маніпуляцій, зокрема в соціальних мережах, де молодь є однією з основних аудиторій. Також важливо відзначити, що програми з медіаграмотності, орієнтовані на дорослих, дають їм змогу не тільки краще оцінювати якість інформації, а й забезпечують інструменти для того, щоб навчати своїх дітей критичного мислення на прикладах медіатекстів з власного досвіду. Подібні програми з медіаграмотності, впроваджені в школах США, показали, що інтеграція медіаграмотності в навчальний процес допомагає школярам і студентам краще розуміти структуру новин та ідентифікувати приховані цілі у повідомленнях, що значно підвищує критичний підхід до медіа, розвиває здатність аналізувати інформацію та уникати дезінформаційних пасток [5; 6].

Наприклад, програма «Learn to Discern», розроблена IREX, орієнтується як на школярів, так і на дорослих, де кожна вікова група отримує відповідний навчальний матеріал для підвищення вміння критично оцінювати інформацію в медіа. Як показує практика, після завершення тренінгів значна частина учасників покращила свої навички виявлення фейків і розуміння маніпуляцій, що свідчить про ефективність програми. Дослідження показали, що учасники, які пройшли навчання, краще орієнтуються у складних медіатекстах і мають високий рівень критичної оцінки новинного контенту [7].

Держава і громадські організації активно працюють над впровадженням освітніх програм та активно підтримують

просвітницькі заходи з медіаграмотності як на місцевому, так і на державному рівнях. За участі Міністерства культури та стратегічних комунікацій України реалізуються кампанії, які підтримують навчальні курси та тестування з медіаграмотності на національному рівні. Зокрема, проведення Національного тесту з медіаграмотності 17 жовтня 2024 року залучило понад 200 тисяч учасників різних вікових категорій, що свідчить про високу зацікавленість громадськості та необхідність подальшого розвитку таких ініціатив, особливо в умовах зростаючої кількості дезінформації в Україні під час військових дій [8].

Держава та громадські організації відіграють ключову роль у впровадженні програм медіаграмотності, організовуючи тренінги та інформаційні кампанії. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України активно підтримує ініціативи, спрямовані на підвищення рівня медіаграмотності, у співпраці з міжнародними організаціями такими, як ОБСЄ та Internews.

Роль громадських організацій у цьому процесі є також незамінною, оскільки вони часто виступають ініціаторами проєктів, що дозволяють залучати додаткові міжнародні ресурси. Наприклад, організація IREX реалізує проєкти, що орієнтуються не лише на підвищення рівня обізнаності громадян щодо медіаграмотності, а й на створення сталої системи медіаосвіти в Україні. Ці зусилля забезпечують послідовне формування навичок критичного мислення серед різних груп населення, а також сприяють поширенню інформації про важливість медіаграмотності у боротьбі з пропагандою та дезінформацією.

Підвищення рівня медіаграмотності в Україні має стратегічне значення, зважаючи на виклики дезінформації в умовах війни та активного інформаційного протистояння. Українські освітні програми з медіаграмотності націлені на розробку критичного

мислення та формування навичок, які допомагають виявляти фейки та маніпуляції в медіа. Одним з ключових проєктів є "Learn to Discern" від IREX, який запровадив тренінги для школярів та дорослих, і вже демонструє позитивні результати: після проходження курсів, за даними досліджень, учасники покращили свої навички розпізнавання маніпуляцій та аналізу медіа-контенту на 76% [7].

Україна бере приклад з міжнародних програм медіаграмотності. У США, наприклад, університетські курси з новинної грамотності, такі як програма у Центрі новинної грамотності університету Стоні Брук, навчають студентів аналізувати джерела новин та ідентифікувати надійність джерела. Дослідження показали, що такі курси допомагають учасникам краще розуміти структуру новин та розрізняти якісний і маніпулятивний контент, краще розуміти механізми його створення, що робить їх менш вразливими до фейкової інформації. Схожий підхід використовують і в ЄС, де країни, такі як Фінляндія та Швеція, розробили національні програми з медіаграмотності, інтегровані в шкільні навчальні плани. У цих країнах, медіаграмотність є частиною національної шкільної програми, де школярів з раннього віку вчать критично аналізувати інформацію та розуміти принципи медіа. Фінляндія, зокрема, вважається однією з країн-лідерів у сфері медіаграмотності завдяки масштабній програмі, що включає інтерактивні курси для дітей, практичні семінари для вчителів та батьків, а також спеціалізовані програми для літніх людей. Успіх цих програм надихає Україну впроваджувати схожі інтегровані підходи в медіаосвіті, залучаючи різні групи населення до навчання та підвищення обізнаності щодо інформаційної гігієни та критичного мислення.

Україна поступово впроваджує ці закордонні практики, розробляючи навчальні програми для різних вікових груп, особливо для школярів, з акцентом на критичний аналіз інформації в умовах інформаційної війни.

Отже, спираючись на досвід міжнародних програм, Україна активно розвиває власні ініціативи, що мають на меті створення інформаційно грамотного суспільства, стійкого до впливу дезінформації та пропаганди.

Список використаних джерел

1. *Media freedom and development: сайт.* URL: <https://www.osce.org/media-freedom-and-development>
2. *Комунікаційна кампанія з просування кібербезпеки в Україні Кібербезпека для всіх: сайт.* URL: <https://internews.ua/project/Cybersecurity-for-all>
3. *Національний проєкт з медіаграмотності «Фільтр»:* сайт. URL: <https://filter.mkip.gov.ua/pro-nas/>
4. *Медіаграмотність під час війни: теорія, методика, інтерактив: навч. посіб.* Довженко О., Єгорова А., Іванова Т., Міський В., Потапова В., Юричко А. / за загал. ред. О. Волошенюк, В. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. 68 с.
5. *IREX: сайт.* URL: <https://www.irex.org/who-we-are>
6. *Wartime Digital Resilience: сайт.* URL: https://ssir.org/articles/entry/wartime_digital_resilience
7. *Learn to Discern: сайт.* URL: <https://www.irex.org/project/learn-discern>
8. *Кількість охочих пройти Національний тест з медіаграмотності майже в 10 разів більша, ніж у 2023 році: сайт.* URL: <https://ms.detector.media/mediaprosvita/post/36472/2024-10-17->

УДК 001.17+338.24

Дмитро Янківський, аспірант

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

ПИТАННЯ ДЕФІНІЦІЇ УСТАНОВЧОГО ДОКУМЕНТА

Установчі документи – це основоположні документи, які регулюють правовий статус та діяльність юридичної особи. Визначення цього терміну можна трактувати по-різному.

По-перше, це можуть бути документи, що визначають структуру і функції організації, як-от статут та установчий договір (згідно з Господарським кодексом України).

По-друге, установчі документи також можуть включати акти, що регулюють взаємовідносини між засновниками та внутрішню організацію компанії (згідно з Цивільним кодексом України).

По-третє, під цим терміном розуміють офіційні документи, які створюються на етапі заснування юридичної особи і містять основні правила її діяльності (згідно з Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців»).

Нарешті, четвертий варіант розглядає установчі документи як сукупність правил та норм, що формально фіксуються у статуті або іншому нормативному акті, затвердженому засновниками, з метою забезпечення стабільної та передбачуваної діяльності організації (згідно з Законом України «Про акціонерні товариства»).